

INTERNETNING INSON ONGIGA TA'SIRI

Baxtiyorova Yulduz Odil qizi
Guliston davlat universiteti
Psixologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti
Psixologiya: Amaliy psixologiya
yo'nalishi 4-bosqich 3-20-guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolamizda, insoniyatning ajralmas bir qismiga aylanib borayotgan internetning jamiyat ongiga salbiy va ijobiy ta'siri, oqibatlar va uning ta'siri nimaga bog'liqligi, kiber jinoyatlar va virtual do'stlar haqida ma'lumotlar yozilgan, internetning ijobiy va salbiy natijalarining solishtirmalari haqida ham aytib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *Internet, ijobiy, salbiy oqibatlar, virtual do'stlar, kiberjinoyatchilar, ijtimoiy tarmoqlar.*

ВЛИЯНИЕ ИНТЕРНЕТА НА РАЗУМ ЧЕЛОВЕКА

Аннотация: *В этой статье мы написали информацию о негативном и положительном влиянии Интернета, который становится неотъемлемой частью человечества, о сознании общества, его последствиях и от чего зависят его эффекты, киберпреступлениях и виртуальных друзьях, а также сравнения. Также упоминаются положительные и отрицательные результаты Интернета.*

Ключевые слова: *Интернет, положительные, отрицательные последствия, виртуальные друзья, киберпреступники, социальные сети.*

THE INFLUENCE OF THE INTERNET ON THE HUMAN MIND

Abstract: *In this article, we have written information about the negative and positive effects of the Internet, which is becoming an integral part of humanity, on the society's mind, its consequences and what its effects depend on, cyber crimes and virtual friends, and comparisons of the positive and negative results of the Internet. also mentioned.*

Keywords: *Internet, positive, negative consequences, virtual friends, cybercriminals, social networks.*

KIRISH

Hozirgi kunda hech bir inson o'z hayotini internetsiz va mobil aloqalarsiz tasavvur qila olmaydi, ayniqsa, bizning kelajagimiz bo'lmish texnologiya asri yoshlari. Insonlar internetdan har xil niyatda foydalanishadi, u foydali bo'lishi ham zararli bo'lishi ham mumkin, ya'ni har bir narsada bo'lgani kabi internetda ham salbiy va ijobiy qarashlar mavjud, va ushbu maqola, avvalo, uning ijobiy tomonlarini yoritadi va keyin uning salbiy oqibatlarini haqida ma'lumot va ogohlantirishlar beradi.[1]

Jahonda bugungi kunda ijtimoiy ta'sirlarning jadal ravishda rivojlanishi, fan va texnologiyalar taraqqiyoti, axborotlar oqimining ortib borishi, inson omili bilan bog'liq fanlar oldiga yangi vazifalar qo'yimoqda. Ayniqsa, jadal sur'atlar bilan rivojlangan davlatlarda yuzaga kelayotgan ijtimoiy-psixologik tanglik holatlari rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodiy-siyosiy va ma'naviy-madaniy hayotiga o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. XX asrning eng katta kashfiyotlaridan biri bu - xalqaro tarmoq, ya'ni internet bo'ldi. Bu tarmoq qisqa yillarda televideniye, radio, gazeta va jurnallarni orqada qoldirdi.

Jahon matbuot ma'lumotlariga ko'ra, internet kommunikatsiya texnologiyalari tarixida misli ko'rilmagan o'sish ro'y berdi. Agar 1990 yilda 1,5 million foydalanuvchi internet tizimiga ulangan bo'lsa, 1996 yilda - dunyoning 160 mamlakatida 60 million, keyin 2000 yilda - ularning soni 1 mlrd. Qayd etilishicha, internet foydalanuvchilari soni har yuz kunda ikki baravar ko'paymoqda. Taqqoslash uchun, AQSHga 50 million radio darajasiga erishish uchun 38 yil, 59 million televizor darajasiga erishish uchun 13 yil va 60 million internet foydalanuvchilari darajasiga erishish uchun atigi to'rt yil kerak bo'ldi. [2]

Mutahasislarning ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatimizda Internet tizimidan foydalanuvchilar soni 12,1 million ga yaqin, boshqacha aytganda, respublikamiz aholisining uchdan bir qismi aynan Internet tarmog'idan muntazam foydalanib kelmoqda. Bu, albatta, mamlakatimizda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari jadallik bilan rivojlanayotganidan, fuqarolarimizning axborot olish, saqlash, tarqatish kabi konstitutsion huquqlarini amalga oshirishda sifatli aloqa tizimlaridan foydalanish imkoniyatlari mavjudligidan dalolat beradi. [3]

Jamiyatning maxsus guruhi sifatida yoshlarga ilmiy yondashish, yoshlarning turmush tarzi va madaniyatining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, gumanitar fanlar bo'yicha ko'plab mahalliy olimlarning asarlarida o'z aksini topgan. Hozirgi prezidentimiz Sh.Mirziyoyevning “Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari” asarida yoshlarni ma'naviy yetuk inson etib tarbiyalash,

chinakam ma’rifat va yuksak madaniyat egasi bo’lish uzluksiz hayotish ehtiyojga aylanishi, yoshlar bilimi, saviyasini oshirish uchun ilm-ma’rifat, yuksak ma’naviyat kerakligi ilgari surilgan.[4]

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Zamonaviy texnologiya va internetning ijobiy tomonlari juda ham ko’p va u insonlarning internet va texnologiyadan qanday yo’lda foydalanishiga bog’liq. Hozirgi zamonaviy dunyoda har kuni kompyuterdan foydalanadiganlar soni juda ko’p va ularning aksariyati o’z hayotlarini butunjahon tarmog’i bo’lmish internetsiz tasavvur qila olmaydilar, aksincha, uni dunyodagi eng katta yutuq deb hisoblaydilar. Bu bir tomondan to’g’ri, chunki insonlar endi kutubxonalarga borishi, u yerda bo’lmasligi mumkin bo’lgan ma’lumotlarni qidirishi yoki kimdir undan foydalanishini kutishi shart emas va ,ayniqsa, hozirgi kunda hech kim bir narsani soatlab kutishni xohlamaydi. Ammo, bugungi kunda texnologiya va internet shunchalik rivojlanib bormoqdaki, ular orqali har bir foydalanuvchi o’zi xohlagan hamma narsani topa olishi mumkin va unda ko’p vaqt va kuch sarflanmaydi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari zamonaviy jamiyatlarning iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy rivojlanishida muhim va balki hal qiluvchi rol o’ynaydi. Axborot texnologiyalari har qanday zamonaviy jamiyat hayotining barcha jabhalariga ta’sir ko’rsatadigan strategik muhim sanoat hisoblanadi. U alohida shaxslar va umuman jamiyatlarning iqtisodiy o’sishi va ijtimoiy rivojlanishi uchun keng imkoniyatlarni ham yaratadi. Ta’lim jarayonidan kelib chiqqan holda aytadigan bo’lsak, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, albatta, o’qituvchi uchun ham o’quvchi uchun ham mavzuni tushuntirish va tushunishda juda samarali va qulay. Masalan, dars jarayonini oddiy tushuntirishdan va doskada bo’r orqali yozishdan ko’ra kompyuterdan slaydlarni namoyish etib o’quvchilarda tasavvur uyg’otish, o’yin texnologiyalari bilan ularni qiziqtirish orqali o’qitish ancha foydali bo’ladi va mavzu haqida tasavvurga ega bo’linganligi uchun xotirada uzoq vaqt muhrlanib qoladi.

TADQIQOT NATIJALARI

Shu bilan birga, kompyuter va Internetga qaramlik kattalar va bolalarga salbiy ta’sir qilishi mumkin. Ammo, internet ko’plab foydali jihatlari bilan bir qatorda salbiy oqibatlarini ham namoyon qilmoqda. Aholida, ayniqsa, yoshlarda axborot iste’moli madaniyatining pastligi, turli xabarlar oqimidan kerakligini ajratib olishda bilim, malaka va ko’nikmaning yetishmasligi ba’zilarning g’arazli kimsa va oqimlar ta’siriga tushib qolishlariga, internet qaramligi kasalligiga yo’liqishlariga sabab bo’lmoqda.

Texnologiya eng rivojlangan davlatlardan bo'lmish Xitoy Xalq Respublikasida internetga qaramlik kasallik sifatida e'tirof etilganligi va uni davolovchi maxsus shifoxonalar tashkil etilganligi buning yorqin isboti bo'la oladi. Yoshlarning juda ko'pchiligining internetga qaramligi butunjahon dunyoda global muammo bo'lib ulgurgan.

MUHOKAMA

Bu esa butunjahon dunyo kelajagi uchun fojea, chunki internetga qaram bo'lgan inson o'z qobig'iga o'ralashib qoladi va atrof olamdan bexabar qoladi, virtual-internet olami ularni mas'uliyatsiz, dangasa va loqayd qilib qo'yishidan tashqari sog'lig'iga va ruhiyatiga ham anchagina zarari bor. Agar insonlar, ayniqsa, yoshlar zamonaviy kompyuter o'yinlariga haddan tashqari berilib ketgan bo'lsa, ularni o'ynayotganda u qahramonlar roliga kirishib ketadi, haqiqiy vaqt va hayot tushunchasini yo'qotadi. Masalan, inson o'zini o'rnida tasavvur qilayotgan o'yin qahramoni halok bo'lsa, hatto, bu inson ham o'zini o'ldirishi mumkin. Internetning bunday salbiy tomonlari bo'lsa-da zamonaviy texnologiyalarning foydasi ,albatta, ko'proq bizning hayotimizda va undan unumli foydalanish o'z qo'limizda.

XULOSA

XXI asrda ya'ni "AXBOROT TEXNOLOGIYALAR ASRI"da yashayapmiz degani, ijtimoiy tarmoqlardan xohlaganimizcha foydalanishimiz kerak degani emas. Har bir narsani chegarasi bo'lgani kabi internetdan foydalanishni ham chegarasi va qoidalari bor. Internetdan kamroq va foydali yo'llarda foydalanishni o'rganishimiz va kelajak avlodga o'rgatib borishimiz kerak. Bu bizning kelajagimiz uchun asosiy vazifamizdir. Albatta, hozirgi kunda hech kim yo'qki biror bir mobil aloqasi va internetdan xabarsiz bo'lsa, ayniqsa yoshlarda kattalarga nisbatan tez o'rganuvchan bo'lganligi uchun bu narsa ular orasida juda tez va keng yoyilib kelyapti. Shuning uchun, bizning kelajagimiz bo'lmish yosh avlodlarga ijtimoiy tarmoqlarda muloqot qilish jarayonida umuman o'z shaxsiy ma'lumotlari, uy telefoni raqami, manzili, shuningdek, ota-ona va yaqinlarining shaxsiy ma'lumotlarini berish mumkin emasligini tushuntirish kerak. «Virtual do'stlar»i orasida yomon niyatli kimsalarga duch kelish xavfi va ular bilan haqiqiy hayotda uchrashishlari, ishonuvchan odatlariga ko'ra begonalar bilan dildan suhbatlashishlari xavfini alohida ta'kidlash zarur. Bunday muloqotlar ko'pincha kiberjinoyatchilar ya'ni internet orqali jinoyat qiluvchilar uchun juda qulay sharoit ekanligini har bir o'smir bilmog'i lozim va yoshlarning internetdan foydalanishini qattiq nazorat qilish kerak. Internetga haddan ziyod bog'lanib qolish insonlarning ham tana sog'ligida, ham ruh sog'ligida bir qancha nuqsonlarning paydo bo'lishini inonatga olib, internetdan

me'yorida foydalanishga amal qilish lozim. "So'nggi pushaymon o'zingga dushman" degan gap ham bejizga aytilmagan. Salbiy oqibatlar bilan kurashgandan ko'ra uni oldini olgan afzal.

REFERENCES:

1. SCIENCE AND INNOVATION INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL. 2022 N°2.

2. Mirzayev Jamshid Turdaliyevich. Yoshlar ijtimoiy hulq-atvoriga internet muloqoti ta'sirining psixologik jihatlari mavzusida, Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) olish uchun yozilgan disertatsiyasi. 2023 y. 4-bet.

3. Мирзаев Джамшид Турдалиевич. «Психологические аспекты влияния интернет-общения на социальное поведение молодежи». «International Journal of Medicine and Psychology / Международный журнал медицины и психологии» включен в список ВАК с 04.02.2020г., РИНЦ (Elibrary.ru) и в Международную базу данных Agris., 2022 г. 127-133 ст

4. Bekmirov, T. (2022). Ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг ижтимоий-психологик хусусиятлари (Doctoral dissertation, Yangi O'zbekiston taraqqiyotida yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning dolzarb masalalari Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari).

5. Akhmedov, B. A., Makhkamova, M. U., Aydarov, E. B., Rizayev, O. B. (2020). Trends in the use of the pedagogical cluster to improve the quality of information technology lessons. Экономика и социум, 12(79), 802-804

6. Yu.D. Babaeva, Axborotlashtirishning psixologik oqibatlari / "Psixologik jurnal", E 1, 1998, 88-100-betlar.

7. Zimbardo F., Leippe M. Ijtimoiy ta'sir. - Sankt-Peterburg: "Peter" nashriyoti, 2000, s

8. <https://multiurok.ru/files/internetning-salbiy-va-ijobiy-tomonlari.html>

9. O'zME. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil

